

Debreczeni Független Újság

pártoktól független politikai napilap.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
 Helyben: . . . . .
 Vidéken: . . . . .
 Egy hóra. . . . . I kor. Egy hóra. . . . . I kor. 50 HLL.
 Negyedévre . . . . . 3 . . . . . Negyedévre 4 . . . . . 50 .

Felelős szerkesztő:
MEGEDŰS LORÁNT.
 Kiadók és laptulajdonosok:
HOFFMANN és KRÖNÖVITZ.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
DEBRECEN,
 Plac-utóza 47. és 49. szám.

A városok gründolnak

Debreczen, szeptember 10.

A vidéki városok polgármesteri értekezletet tartottak tegnap Kassán, melyen előtárták a vidéki városok mostoha anyagi helyzetét, hogy az orvoslás módjáról tanakodjanak. Az értekezleten jelen volt városi tisztségviselők konstatálták, hogy a városok szükségletét immár a pótdadókól sem lehet fedezni és a városok kénytelenek kölcsönök után nézni. Amde a hazai pénzügyi helyzetnél nem lehet megfelelő kölcsönökhöz jutni, amiért is célirányos, hogy a városok takarékpénztárt állítsanak föl maguknak.

Az értekezleten elhangzott felszólalások szerint a vidéki városok összeadnának két-három millió koronát és valami pénzcsoport bevonásával megállapítanák a városok takarékpénztárát, mely a vidéki városok hitelügyeit kielégitené.

A polgármesteri értekezlet az eszmét kedvezően fogadta és egy bizottságot küldött ki a létesítendő pénzügyi tervezetének kidolgozására, felkérve egy országgyűlési képviselőt, aki az eszme tulajdonképeni szülője, hogy a bizottság munkásságát támogassa, annak irányát szabjon. Teljes tisztelettel adózunk a polgár-

mesteri értekezletnek. Elismeréssel vagyunk törekvéseik iránt, rokonszenvvel látjuk, hogy a polgármesterek a végtelen sanyaru helyzetben vergődő magyar városok sorsán mindenképen segíteni akarnak, de a kassai értekezlet után lehetetlen, hogy komolyan vegyük a polgármesteri kongresszust.

Mi mást vártunk — őszintén szólva — mást vártunk a polgármesterek értekezletétől. A magyar városok oly nehéz sorban vannak, hogy minden komoly módust meg lehet ragadni helyzetük szanálására. De csakis komoly eszközt. Olyat, amellyel a városok helyzetén lehet segíteni és nem magánosok vagy pénzcsoportok helyzetén.

Mar pedig a városok takarékpénztára mindenre való lesz, csak éppen arra nem, aminek a cégére alatt tervezik, tudniuk a városok hitelügyeinek kielégítésére nem. Ezt minden pénzügyi ismeret nélkül beláthatják volna a polgármesteri értekezlet tagjai. Mert nagyon egyszerű okoskodással is rá lehet jönni arra, hogy ennek a pénzügyi tervezetnek is éppen olyan — ha nem nehezebb — helyzete lesz a pénzpiacra, mint a többi hazai pénzügyi tervezetnek és semmi esetre sem fog tudni kedvezőbb kölcsönöket adni, mint az osztrak-magyar bank.

A városok takarékpénztára semmi szükségük sincs a magyar városoknak azon egyszerű oknál fogva, mert ez semmit sem segíthetne rajtuk. Még inkább új terhet jelentene számokra annak a két-három millió koronának az előizzadása, amelyet a gründolás megkíván. Minthogy pedig két-három millió korona alaptőkével lehetetlen olyan takarékpénztárt létesíteni, mely a városok hitelügyeit kielégíthesse, kénytelenek lesznek — már tervezik is — valami pénzcsoporthoz fordulni és azokkal együtt gründolni. Így aztán a városok szépen kiszolgáltatnák magukat ennek a pénzcsoportnak, melynek befektetett tőkéje révén domináló szerepe volna a pénzügyi intézetnél. A vége a dolognak az, hogy akiknek takarékpénztári ügyészség, igazgatósági, felügyelőbizottsági tagság stb. állás kell, azoknak a tisztségeik megvolnának, de a városok jó kölcsönökhöz itt éppen úgy nem jutnának, mint más intézetben.

A polgármesteri kongresszus határozatát nem lehet komolyan venni. A vidéki városok előreláthatólag nem is fognak beugrani a gründolásba, (Debreczen már egyszer elutasította) hanem más uton és más eszközökkel igyekeznek majd a hitelügyeiket kielégíteni.

Petőfi-könyvtár.*

Irta: Kardos Albert.

Tagadhatatlan, hogy újabb időben föllendült a Petőfi-irodalom. A Petőfi-társaság elevenebb működése, a Petőfi ház létesítése, de egyéb külső és belső körülmények mind ódatartottak, hogy újabb Petőfi-kiadások jelesek meg, számos értekezés és tanulmány foglalkozott a költő életével és költészetével, hogy régibb kétes kérdések tisztázódtak és újabb fölfedezések vetődtek fel és hogy igen sok életrajzi és irodalomtörténeti becses anyag került elő.

E Petőfi irodalomban nevezetes helyet foglal el, sőt az egésznek irányítására van hivatva a *Petőfi-könyvtár*, amelyet Endrődi Sándor és Ferenczi Zoltán, a Petőfi-társaság alelnökei szerkesztenek és amelynek jórészt Petőfi-társasági tagok a dolgozótársai. Eddigelő 10 füzet jelent meg 5 kötetben, egy kissé ríktó kötésben, a legváltozatosabb tartalommal és igen különböző értékkel. Régibb tanulmányok újra nyomva és újabb irodalomtörténeti, esztétikai fejtegetések, ismert adomák összegyűjtve és ismeretlen

adatok, valamint csak most fölkatott ereklyék leírása, de ezenkívül eredeti költemények, szép prózai termékek és vegyes művek. Két füzetet, a IV. kötetet *Petőfi és Szendrey Julia* irodalmi hagyatéka töltte be, amelyet *Bihari Mor* rendezett sajtó alá nem a legnagyobb gondnal, de használható módon és amelyből megismarhetjük a rendkívüli nőnek titokzatos lelkét és nem közönséges írói tehetségét.

Az újnyomott költemények között teljesen okadatolatlanok tartjuk a „Felnők” közlését, amelynek szövegét minden Petőfi-kiadásban megtalálhatjuk és amely a IV. füzetben valószínűleg azért kapott helyet, hogy *Barabás Ábel*nek a költeménycsoportról szóló rövid dolgozata kitöltse egy füzet keretét. A szöveg lenyomata annál feleslegesebb volt, mivel *Barabás* a ciklus nagyobb részét úgy is idézi a maga különös elnevezésében.

A régibb értekezések közül mindenestre legértékesebb *Gyulay Pálnak* meg 1854-ben írott alapvető tanulmánya (V. füzet), de igen érdekesek és sok becseset foglalnak magukban *Meltzl Hugónak* vegyes tárgyú értekezései, amelyek leginkább a 70 es és 80-as évekből erednek (X. füzet.) Jól tették a szerkesztők, hogy e két ellenfőtes *Petőfi*ant ismét megszólaltatták, Pe-

tőfinek leghozzáértőbb fejtegetőjét, a legrajongóbb tisztelőjét. Az egyik, t. i. Gyulai maga a józan magyar ész, világos elme, a másik, t. i. Meltzl, a német spekulatív szellemnek a megtestesülése, filozófiai rendszernek a hajhászója. Egyik Petőfi-ban a tipikus magyart dícsőíti, másik az általános emberit magasztalja. Az első Petőfi nagyságát dalaiban, leírásában és életképeiben találja, a másik Petőfi elmékedő költeményeit tartja felülmulthatatlanoknak; az első Petőfit, mint az egyszerű, tiszta érzések kifejezőjét, mint a nép költőjét csodálja, a másik Petőfiért, mint a merész és nagy gondolatok, a világmegegyező eszmék kihirdetőjéért rajong.

Gyulai tanulmányát *Ferenczi* adta ki újra, bőszéges jegyzetekkel kiegészítve s az eredeti szövegnek némely hibás helyét kijavítva. Különös elismerést érdemel azért, hogy a jegyzetek sorában közli *Pulszky Ferencnek* és báró *Eötvös Józsefnek* 1847. évi bírálatát *Petőfi*ről. Meltzl dolgoza a *Barabás Ábel* rendezte sajtó alá, akit a nagy tisztelet, vagy a kevés beláás nem engedett Meltzl szövegéhez hozzányulni és így megmosolyogni való bogarak maradtak e lelkes tudósunk irataiban. Például Meltznek az a delibabos nyelvészkedése, hogy a magyar *jel és jellem* nemcsak az *áldással és áldottal* rokon, hanem az ózlandi nyelv *eldr tör-*

* Szerkesztik: Endrődi Sándor és dr. Ferenczi Zoltán. I-X. füzet. Budapest, 1908. Kunossy, Szilágyi és Társa.

KALAP a legnagyobb választékban
 :: Frank Testvéreknel.

Ez az ut pedig a városi takarékpénztár felállítására. A városi takarékpénztár, mint helyi intézmény, annyira, amennyire képes segíteni a városok anyagi helyzetén, sőt megfelelő kezében meg tud felelni annak a feladatnak is, amelyet a polgármesteri értekezlet — utópisztikusán — a városok takarékpénztárától vár. (h—s.)

A vármegye közgyűlése előtt.

A hajdu városok ügyei.

Az állandó választmány ülése.

Hajduvármegye törvényhatósági bizottsága a hó 27-én tartja meg rendes őszi közgyűlését. A tárgysorozatra felveendő ügyek előkészítése miatt ma délelőtt az állandó választmány tartott ülést *Wesprémy Zoltán* főis. an. elnöke alatt. Jelen voltak az ülésen: *Kovács Gyula* alispán, dr. *Czeglédy Mihály*, *Pénzes Sándor*, *Pákozdy Sándor*, *Dávidházy Sándor*, dr. *Nábráczky Béla*, *Ercsey Gyula*, *Budaházy Ödön*, *Dávidházy János*.

Az ülés megnyitása után *Pákozdy Sándor* főjegyző terjesztette elő *Hajdudorog* község határozatát, mely szerint új iktatói állást szervezett. Az állandó választmány javasolja a határozat jóváhagyását.

Hajduszovát község új szervezeti szabályrendeletet alkotott. A szabályzat ellen a belügyminiszternek több rendbeli kifogása van, amelyek újból való tárgyalása miatt visszaküldte a vármegyéhez az iratokat.

A nyugdíj-választmány *Sepsy Dezső* volt árvaszéki ülnök özvegyének 1653 kor. nyugdíjat javasol megszavazni. Az állandó választmány hozzájárul ehhez.

Wollár Károly hajdubadházi állatorvos egy veszett állat boncolása alkalmával inficiálta magát. A Pasteur-intézetben kezeltette magát. 187 korona költsége volt, amelynek fedezését kérte a földmívelési minisztertől. A miniszter leirt a vármegyéhez, hogy a kérelem méltányos ugyan, de ő nem teljesítheti, hanem az összeget a vármegye utalja ki az állategészségügyi alap terhére. Az állandó választmány ilyen értelemben határozott.

zsével, amely tüzistént tesz és amely szó megvan a mongol nyelvekben, jelesen a kirgizben, sőt ide tartozik a spanyol *Eldorado* is (85. lp.). Barabás a sajtó alá rendezést másképp sem végezte valami nagy gondnal. Több pongyola mondatán kívül feltűnik ez az elszólása: „Meltz ezen tanulmányát 1876-ban írta; ekkor töltötte be Gyulai a negyven évet” (83. lp.) Mindenkinek tudnia illik, hogy Gyulai 1826-ban született.

Nem tekinthetjük új anyagnak a II. füzet tartalmát, a Petőfi adomákat, amelyeket *Baróti Lajos* állított össze szintén kevés gondnal. Időrendben következnek egymásután, de diákkori adomák közé ve. yülnek segédszerkesztő korából és későbből való adomák. Ez még hagyján a tömérdek hiba mellett, amelyek személy- és helynevekre, időpontra és egyéb körülményekre nézve előfordulnak és amelyeket jegyzetben sem javít ki a szerkesztő. A *Vachot Imre* és *Vachot Sándor* neve irását folyton összetéveszti, a Petőfi meg nem eskető ref. lelkész. *Könyves Tóth Kálmán*nak nevezi *Mihály* helyett, *Ostfiasszonyfán* telet töltet Petőfivel nyári vakáció helyett, 1843. tszén pápai diáknak mondja, holott akkor debreceni színész, az eperjesi fáklyás zenét 1845-ről áttolja 1846-ra, *Zöld Marci* című népszínművét pedig egy évvel előbb, 1844-ben iratja meg. Ehhez a füzethez tartalomjegyzék sincsen.

A könyvtár új anyagából legérdekesebb

Hajduszoboszlón új állami elemi iskolát épített a kormány. Az állandó választmány az állam és a város között kötött szerződést jóváhagyta.

A patronázs-kongresszus.

József főherceg a rabsegélyezésről.

Budapesti tudósítónk sürgönyzi, hogy ma délelőtt nyílt meg a Tudományos Akadémia dísztermében a második patronázs-kongresszus; fővédője a király, akit *József főherceg* képvisel. A kongresszus tiszteletbeli elnöke *Günther Antal* igazságügyminiszter. A kormány képviseletében *Wekerle Sándor* miniszterelnök és *Apponyi Albert* gróf kultuszminiszter jelent meg. Képviselet van a főpapság, a miniszteriumok és a többi hatóság.

József főherceg honvédtábornoki egyenruhában jelent meg *Roskoványi Dezső* huszárkapitány képviseletében. A főherceget *Günther Antal* és *Rickl Gyula* miniszteri tanácsos, a kongresszus elnöke fogadta. *József főherceg* megnyitó beszédében ecseteli a patronázs célját, amely az elfogottak családjaiknak támogatásában és gyermekeiknek megmentésében áll. Ezt a célt a társadalom és az állam támogatása mellett lehet elérni. Mert a társadalom és az állam célja nemcsak a megtorlás, hanem a megelőzése annak, hogy akik elhagyják a börtönt, ne merüljenek el a bűnben, ne legyenek megbélyegezve, ne legyenek elvonva a kenyérgeresztől és ne legyenek ellenségei a társadalomnak és az államnak. A patronázseknak az a célja, hogy a társadalom ellenségeiből a társadalomnak hasznos tagokat neveljének. Ez a feladat nemes és felemelő. Lelkének egész melegevel fogadta öfelségének azt a megbízását, hogy a 2. patronázsekkongresszust az ő nevében nyissa meg. Örömmel teszi abban a meggyőződésben, hogy a győzelem biztos reményével fog a büntetettek ellen harcászallani a magyar társadalom kulturális haladása érdekében. A kongresszust megnyitja. (Éljenzés)

Günther Antal tiszteletbeli elnök köszönetet mondott a főhercegnek a szép megnyitó beszédért. Ecsetelte azt a nagy feladatot, amelyet a patronázse a társadalomra ró és amelynek a társadalom meg is fog felelni.

Kéry Gyula „Friss nyomon” című füzeté, amelyben sok fontos adatot, elfogadható visszaemlékezést gyűjtött össze Petőfi gyermek- és tanulóéveiről, borjádi tartózkodásáról, *Medgyánszky Bertához* való viszonyáról, öccse életéről és sok egyébéről. Az ereklyék megállapításában is kellő kritikával jár el, annál jobban bánt, hogy az évszámokkal ő is könnyelműen dobálózik. Szerinte Petőfi még 1842-ben is katonáskodik Szeprenben, de ugyanebben az évben pesti lakosnak is megteszi a költőt. Nem annyira az ő, mint a szerkesztők rovására írom, hogy az „Apróságok” c. fejezetben meghagytak egy adomát, amely a „Petőfi adomák” füzetében is előfordul *Rá ijesztett* címen, holott egyszer sem érdemelte meg a nyomdafestéket.

Céltévesztett feladatra vállalkozott *Várad Antal*, mikor a harmadik füzetet „Regényes rajzok”-kal töltötte meg. Mert mit tett *Várad Antal*? Az irodalomtörténetnek sok kutatás után megállapított hiteles adataival, a kritikailag tisztázott kérdésekkel nem törődve, adomát, — sőt mondaszerűen beszéli el a költő életét, semivel csak megzavarja az eddigi ismereteket és föltámasztja az egyszer már eloszlatott kétségeket.

Hogy a rajzok csak olyan hevenyészett dolgozatok, odavetett hirlapi tárcacikkek, azt nemcsak a sok szónoki frázis és egyéb sallang bizonyítja, hanem még inkább az, hogy legszebb és leghasználhatóbb részei

Rickl Gyula elnöki megnyitója után az üdvözlések következtek.

Az üdvözlőbeszéd elhangzása után a választások következtek. Azután *Prohászka Ottokár* pü. pök. beszédet mondott a patronázs jelentőségéről.

Délben egy órakor lakoma volt a Continental külön termében.

A döntés telé.

Tákolják a fuziót.

A politikai válság fejleményei.

Holnap, szombaton, délelőtt feltizenegy órakor ül össze a kéthónapos nyári szünet után az első minisztertanács, amelytől — mint azt már jeleztük — igen nagy jelentőségű határozatokat vár a politikai világ. Ez a minisztertanács fog tudvalevőleg véglegesen dönteni a fölött, hogy a kormány nevében milyen előterjesztéseket tegyen *Wekerle Sándor* miniszterelnök jövő heti audenciáján a királynak és hogy a kormány tagjai, mint a többségi pártok vezetői, milyen kibontakozási tervnek igyekezzenek megszerezni pártjaikat.

Koalíció után fuzió.

A kormány tagjai — mint azt már megírtuk — a nyári előzetes tárgyalások során nagyjában megegyeztek abban, hogy a kibontakozást ismét aszerint a már egyszer megkísérelt terv szerint próbálják elérni, amely a bankkérdés kikapcsolásával a választói reform megvalósításáig a koalíciót fenntartani kívánja. Kormány körökben a legnagyobb erőfeszítéssel csinálnak hangulatot amellet a terv mellett, amelyet a függetlenségi párt legnagyobb része a leghatározottabban ellenez. A függetlenségi pártnak ez a része, amely már a választói jog kérdésében is azon az állásponton van, hogy *Andrássy Gyula* gróf szörnyjavaslatát nem lehet elfogadni és hogy a választási

minden átdolgozás nélkül át vannak véve Petőfítől, Jókaitól és Ferenczi Zoltántól. — Várad eredetisége leginkább az ilyen igazságok hirdetéséből áll: A „*Talpra magyar*” március 13-án született; március idusa hozta a világra a leglángolóbb szabadságdalt. — A római kalendárium szerint március idusa a hónap 15-ik napja.

A helytelen „regényes rajzok”-ért azonban a felelősség első rendben a szerkesztőket terheli, akiknek tudniok kellett volna, hogy ilyen műre, kivált az előző füzetben foglalt adomák után semmi szükség. Nekik kellett volna megátolnoki, hogy oly legendák ne terjedjenek tovább, hogy Petőfi 1844. februárjában már a hortobágyi csárdában a muató betyárok ajkáról hallotta azt a népdalt („*A virágnak megtiltani nem lehet*”), amelyet csak annak az évnek a januárjában adott ki. — Nekik kellett volna kitörölniök a Várad cikkeiből, de még az adomákban (*A kulisszák mögött*) sem lett volna szabad megjegyzés nélkül hagyniök azt a nyilvánvaló valótanságot, hogy Petőfit a Nemzeti színház körüli inaskodásából szülei haza vitték Szabadszállásra, holott Ferenczi nálamnál jobban tudja, hogy Petőfi 1838. őszétől 1841. nyaráig nem látta az anyját. Az meg izlés dolga, hogy Ferenczi, mint szerkesztő megengedi, hogy dolgozó-társá kétszer is megdicsérje az ő Petőfi-életrajzát, egyszer éppen a következő ékes mon-

2 korona egy pár női vagy férfi glace keztyü
NAGY ANDRÁS Ristemplombazár.

reformot az általános egyenlő szavazati jog alapján kell megvalósítani a bankkérdés megoldásának előadásába nem hajlandó belépni, hanem azt kívánja, hogy a választói reform tárgyalásának megkezdésével egyidejűleg országos határozattal mondassék ki az önálló magyar jegybank 1911-re való felállítását. Az alkotmánypártiak és a hatvanhetesek általában ezzel szemben most már azzal kezdenek érvelni, hogy a sok huza-vona miatt már nem is lesz elég idő ennek a kívánásnak a teljesítésére. Ezért azt ajánlják, hogy kapcsolják ki a bankkérdést és egy rövid provizórium megszavazásával engedjék át a végleges döntést az általános szavazati jog alapján összeülő parlamentnek.

Még a legnagyobb mértékben kétséges, hogy a kormánynak ezt a tervét a függetlenségi párttal el lehet-e fogadtatni és a kormány környezetéből máris olyan hangulatot igyekeznek kelteni, amely még ezt a tervet is kevesli. Sugalmazott cikkek ugyanis azt fejtik ki, hogy a koalíció fenntartása oly ideiglenes megoldás, amely csak pillanatnyira segít a helyzeten, a teljes konszolidációhoz csak a fúzió vezethet. A kormány tehát újra hangoztatja a fúziót, hogy így a koalíciót megtarthassa.

Lukács László szerepe.

Lukács László, a jégretett homo regius, aki tegnap délután visszaérkezett Budapestre, úgy nyilatkozott, hogy nincs tudomása arról, hogy e hónap tizenhetedikére meghívót kapna a kiálynak. A válság megoldására elsősorban a mostani kabinet hivatott és ő csak végső szükség esetében kerülhet ismét előtérbe. Ezzel a kijelentéssel ellentétben a politikai világban ma az a hír terjedt el, hogy Lukács Lászlót már hétfőn, tehát még Wekerle Sándor keddi audienciája előtt fogadni fogja a király. Ez a hír azonban eddig nem nyert megerősítést.

Könyvtárt gyűjthet, ha a Debreczeni Független Újságra előfizet, mert naptárunkat ingyen kapja miből néhány év alatt tekintélyes könyvtára lehet.

dattal. „Ő (t. i. Ferenczi) őrizte meg s gyűjtötte egybe mindazokat az adatokat, melyeket e kiváló tudósunk koszoruzott munkájában a magyar nép számára megörökít.”

Egyébiránt Ferenczi, mint szerző is ugyancsak kihívja a kritikát. A füzetben két tanulmányt olvasunk tőle, „Petőfi és a szabadság eszméje”, továbbá „Petőfi és a nő” címen. — Az első eléggé tanulságos és élvezhető, de a második annál zavarosabb és homályosabb. A helyett, hogy elteszelné és lélektanilag megmagyarázná Petőfinek szerelme történetét Csapó Etelkétől kezdve Szendrey Juliáig, homályos bölcsekedésbe süllyed a lírikus szívvilágáról. Valóban Petőfi egészséges érzéseivel és egyszerű, világos stílusával mi sem ellenkezik inkább, mint az az alig érthető fejtegetés és homályos előadás, amelylyel Ferenczi szóban forgó tanulmányában, mindjárt az első mondatban találkozunk.

„Az érzelmi életnek annál a sajátos természeténél fogva, mely a lírai költő művészeti természetének alaplényege, magától értetődő, hogy a szerelem érzelme iránt általában is nemcsak még fogékonyabb az emugy is fogékony emberiség nem lírikus tagjainál; hanem mintegy természetesen látszik az is, hogy nagyon sok lírikus nem is érdeklődik más egyéb, mint a szerelem s a vele kapcsolatos tárgyak, érzelmi és eszmék iránt.”

Hajdumegye és a Tisza-hajózás.

Uj hajózási részvénytársaság.

A vármegye, mint részvényes.

Ha duvámegye állandó választmánya ma délelőtt ülést tartott, melyen a szeptemberi közgyűlés több tárgyát látta el javaslattal. Az ülés legérdekesebb tárgya Kovács Gyula alispán egy előterjesztése volt, hogy Hajdúvármegye lépjen be a most szervezés alatt álló „Tiszavölgyi hajózási részvénytársaság”-ba, mely Szolnoktól fölfelé hajózási közlekedést akar létesíteni a Tiszán.

A nagyérdemű előterjesztés előnyei és lényege a következő:

Kovács Gyula alispánt a közelmúltban meghívták Szolnokra, a Jásznagykunszolnok vármegye által összehívott ankétra, melyen elhatározták, hogy 350 ezer korona alapítókéval Tiszavölgyi hajózási részvénytársaság címen a Tisza mentén fekvő törvényhatóságok részvénytársaságot alapítsanak. A társaság Szolnoktól fölfelé partmenti hajózást létesít a Tiszán az Elbe folyón használatban levő lapos fenekű hajókkal, melyeknek az az előnye, hogy csekély vízben is képes mozogni.

A társaság egye öre tiz hajót szerezne be, melyek három-négy naponkénti közlekedéssel bonyolítanának le személy és teher forgalmat. A hajózható területet három vonalszakaszra osztják. Az első vonalszakasz Szolnoktól Kisgőre-ig, a második Kisgőrtől Vásárosnaményig és a harmadik vonalszakasz Vásárosnaménytől addig, ameddig csak hajózható a Tisza.

A részvénytársaság már 1910-ben megkezdte működését, még pedig államsegéllyel. A kormány ugyanis 35 ezer korona segélyt helyezett kilátásba és nagy rokonszenvvel fogadta az eszmét, sőt melegen ajánlotta, hogy a Tiszamenti törvényhatóságok hasz-

E mondatnak mentségül csak az szolgál, hogy sem terjedelmére, sem dagályosságára nézve nem áll magában.

Még kevésbé fogadhatjuk el Barabás Ábel értekezését a Felhőkéről. Az a bizarr ötlete támadt, hogy a Felhők-ben egy Faust- vagy Manfred-féle drámai költeményt íráson, azért erőszakosan színekre osztja a Felhőket és még más erőszakosságokat is elkövet. Különben a kísérlet maga elítéli magát.

Az új önálló értekezések közül legtöbbet ér, még stílusában is legjobb a Petőfi és Arany levelezéséről szóló dolgozat, ami annál különösebb, mert egy egészen fiatal ember, Endrédi Béla tollából való. A leveleket helyesen csoportosítja, tartalmuk velejét ki tudja venni, formai szempontból is kellőképp méltatja.

De még e füzet élvezetében is megzavarnak bennünket a sűrűn következő és sokszor megbotránkoztató sajtóhibák. Ezek felsorolásával nem untatom az olvasót, de felsorolás nélkül is érezni fogják a szerkesztők azt a kötelességüket, hogy e szép és nagyhivatású vállalatot nagyobb figyelemmel, odaadóbb gondokkal kell folytatniok, mert csak akkor lesz az igazán méltó a Petőfi kultusz ápolására.

nálják ki kedvező helyzeteket és mielőtt magánvállalkozók vennék kezökbe a hajózást, maguk biztosítsák maguknak azt a vállalatot.

Kovács Gyula alispán javasolta végül, hogy Hajdúvármegye 15 ezer korona névértékű részvényt jegyezzen. Az összeget az utépitési pénztárból fedeznék. Bár Hajdúvármegyét csak Tiszacsegénél érinti a Tisza, mégis érdeke volna a vármegyének, hogy a részvényesek között helyet foglaljon, annál is inkább, mivel a társaság prosperálása biztosítva van.

Az állandó választmány érdeklődésére fogadta az előterjesztést, de úgy határozott, hogy megvárja előbb Latinovics Mihály államépítészeti főmérnök hazaérkezését s csak az ő hozzájárulása után fog javaslattal előállani az ügyben.

Az országban, a lövőpetrii bűnügy tárgyalásánál, senki sem ad oly nagyszabású naptárjándékot, mint a „Debreczeni Független Újság”, ezt a naptárt minden előfizetőnknek ingyen házhoz küldjük.

A lövőpetrii bűnügy tárgyalása.

A vádaskodó rokonok.

Mindenki Róth ellen vall.

Ma volt a szenzációs lövőpetrii bűnügy tárgyalásának második napja s a közönség még fokozottabb érdeklődéssel kíséri figyelemmel a nagy pörnek minden egyes mozzanatát. A mai tárgyalásnak különösebb érdekességet kölcsönözött az, hogy ugyszólván kizárólag Róth Albertné hozzátartozóit hallgatták ki, akik kivétel nélkül igen súlyos és terhelő vallomást tettek Róth Albert ellen. Olyan gyűlölettel viseltetnek a vádlott iránt, hogy annak a bíróság előtt is több ízben kifejezést adtak. A vallomások minden szavából félre nem magyarázható módon kitűnik, hogy Róth Albertet bűnösnek tekintik, hogy ötet okolják feleségének halálával. A kihallgatott tanuk egyértelműen azt vallják, hogy Róth Albert rosszul bánt a feleségével, sőt ütötte-verte is.

A nagyszabású hallgatóságnak persze pikáns csemegéül szolgált, amikor a tanuvallomások alkalmával Róth Albert a vádlottak padján, magából kikelve, haragosan kiáltott közbe, hogy ez vagy az a vallomás hazugság. A tanuk viszont szintén ilyen tenorban feleltek vissza. Róth Albertnek s a tanács elnökének nem e gyszer kellett őket rendreutasítani.

Az esküdtbírákra láthatólag mély benyomást tett a kihallgatott tanuk vallomásai. Képtelen dolog ugyan, hogy egy bűnpör tárgyalása közepén akármilyen arányban vallami pozitív vélemény alakuljon ki a mai tárgyalásról azonban azt az impressziót lehet leszűrni, hogy a tanuk vallomásai nagyon is intenzív hatással voltak a polgári bírákra. A mai tárgyalás lefolyásáról különben az alábbi részletekkel számol be tudósítónk:

Fölvonulnak a rokonok.

A másodnapos tárgyalás ma délelőtt, kevéssel kilenc óra után vette kezdetét. A dél-

Valódi angol és hazai gyártmányú gyapjuszövet

különlegességek óriási választékban megérkeztek
WEISZ ADOLF posztó és gyapjuszövet kereskedésében,
DEBRECZEN, Kossuth u. 1. — Szigorú szabott árak.

előtt folyamára hat tanúnak kihallgatása volt kitűzve, a tanuskodó rokonok azonban oly részletességgel, annyi bőbeszédűséggel s tagadhatatlanul sok személyes vonatkozásokkal fűszerezve adták elő mondókáikat, hogy egy-egy tanu vallomás órák hosszaiig eltartott. Délig négy tanúnak kihallgatását fejezték be. Krov Hugó, az elhunyt asszony sógora és annak felesége ugyszintén az asszonynak egy másik rokona: **Báránny Sámuel** és felesége tett ma délelőtti vallomást.

A sógor vallomása.

Krov Hugó volt az első tanu. Az általános kérdések során elmondja, hogy nő, izraelita, az elhunyt asszonynak fivére, részéről sógora. Igen sokat fordult meg Róth Alberték házában s házasságukból származott emlékei vannak.

Elnök: Mit tud ön arról, ami Róth Alberték házában történt azon a napon, amikor az asszony meghalt?

Tanu: Azon a napon nem voltam ott. Későbbben azonban, amikor sógornőm halálhíre érkezett s valamennyien elmentünk Lövöpetribe, maga Róth Albert mondott nekem sok igen érdekes dolgot.

Elnök: Röviden foglalja össze azokat.

Tanu: Róth Albert említette nekem, hogy a nevezetes pénteki napon felesége ágyban feküdt és rosszul érezte magát. Róth erre azzal biztatta feleségét, hogy vegyen be abból az orvosságból, amely az éjjeli szekrényen áll.

(Róth Albert felugrik s a tanuhoz kiált.)

— Ez nem igaz, ezt nem mondtam.

Tanu: De nekem így mondta!

(Az elnök rendreutasítja mindkettőt)

Elnök: Mondja tovább.

Tanu: Aztán elmentem a templomba — említette nekem Róth Albert. Amikor visszajött, odament felesége ágyához, megfogta kezét, amely még meleg volt s éleszgette. Beszél hozzá, de nem kapott választ. Erre — ugymond — megijedt, behívta a cselédekét, szomszédokat, akiknek sirva panaszkodta, hogy a felesége hirtelen meghalt. Jezsuita könnyek voltak ezek kérem.

Elnök: Mit tud ön arról, hogy milyen házasságot éltek Róthék?

Tanu: A lehető legrosszabbul éltek. Róth durva ember volt világ életében s feleségét nem egyszer inzultálta. Emlékszem, hogy egyszer a mosdót utána vágta feleségének.

Elnök: Arról, hogy Róth ricinus helyett karbolsavat adott feleségének tud valamit?

Tanu: Tudom, hogy az asszony ricinust kért és Róth mérget adott be.

Elnök: Ön ott volt akkor?

Tanu: Nem. Ezt a cselédektől hallottam.

Elnök: Nem akart elválni Róthné sohasem az urától?

Tanu: Ugy tudom, hogy volt arról is szó, különösen olyan alkalmakkor, amikor Róth Albert egy nagy veszekedés után hazaküldte a feleségét.

Ezután Krov Hugóné kihallgatása következett, aki körülbelül megerősítette ura vallomásait, de semmi különösebbet nem tudott.

Elnök: (Kroonéhez) Kegyed milyen embernek ismerte Róth Albertet?

Tanu: Rosszrak, gonosz lelkűnek, aki minden alávalóságra képes volt.

Elnök: Sűrűn tartózkodott ön Róthék házában?

Tanu: Igen, sokszor voltam náluk vendégségben.

Elnök: Bizalmas órákban nem vallott önnek az asszony semmit?

Tanu: Akárhányszor sirt és panaszkodott szegény, hogy az ura milyen kegyetlenül bánik vele.

Róth leakartja lőni feleségét.

Báránny Sámuel, ugyancsak Róthné egyik rokona volt a következő tanu.

Elnök: Mit tud ön az egész esetről?

Tanu: Amikor a halálhír érkezett és mi valamennyien elmentünk a temetésre, már akkor beszéltek a rokonok egymás között arról, hogy Róth Albert valamit tett a feleségével. Én szintén szólva, nem akartam ennek hitelt adni s azzal a hittel mentem a temetésre, hogy az egész csak egy koholmány.

Elnök: És mikor változott meg ez a véleménye?

Tanu: A temetésen már igen gyanús viselkedett Róth Albert s amikor a temetőből visszajöttünk, olyan kaján mosolyt láttam Róth Albert arcán, hogy sosem fogom azt elfelejteni.

Elnök: Későbbben aztán mi történt?

Tanu: Utóbb már hangosan beszéltek arról, hogy Róth Albertné exhumáltatni kell. Már akkor magam is rajta voltam ezen s beszéltem a körorvossal, Radics dr. al. Az orvos becsületszávára és diplomájára fogadta, hogy Róth Albertné szivszélhűdésben halt meg.

Ezután Báránny Sámuelné kihallgatása következett.

Elnök: (Báránnyéhoz) Milyen volt a házastársak egymáshoz való viszonya?

Tanu: Egyszerűen másfél hónapot töltöttem Róthék házában, de mondhatom, hogy majd elszöktem a sok civakodás hallatára. Emlékszem, hogy az orvos, a nagyon is kövér Róthnének marianbadi kurát rendelt. Az asszony erre az utazásra pénzt kért az urától, aki így válaszolt.

— Dögölj meg, de én pénzt nem adok.

Róth Albert: Ez hazugság, nem igaz (Az elnök újból rendreutasítja a vádlottat.)

Tanu: Egy alkalommal, nagy veszekedés után, Róth Albert fegyvert ragadott és leakartja lőni a feleségét. A négy tanu ezután vallomásaikra megeskedtek. A tanu kihallgatás után már déli tizenkét óra elmúlt, miért is az elnök a tárgyalást délután fél négy óráig felfüggesztette.

A délutáni tárgyalás.

Délután fél négy órakor nyitották meg újból a tárgyalást. Kihallgatták Kozma Julis cselédleányt, aki azt vallotta, hogy három ízben szolgált Róthéknál. **Dávid Hermina** azt a szenzációs vallomást tette, hogy **Bajka Borcsa** cselédleány elbeszéléséből tudja az egész mérgezésnek körülményeit s azt, hogy Róth Albert tényleg karbolsavat adott be feleségének. A tanukat megeskedték. Az ítélet szombatira várható.

A hajdumegyei átirat Nagyvárad város közgyűlésén.

Napirendre térés 12 szóval.

Hajdúvármegye szekularizációs határozata országos körutjában eljutott Nagyvárad város törvényhatóságához is, amely tegnapi közgyűlésén foglalkozott a papi javak állami kisajátításának ügyével. Az átirat sorsa is napirendre térés lett, az ismeretes „opportunitásági”, magyarul: meghunyászkodási szempontokból. Mindamellett — és ezt jóleső érzéssel konstatáljuk — a hajdumegyei átirat alkalmat adott a nagyváradai törvényhatóságnak arra, hogy a város polgárságának országghires liberális musát kifejezésre juttassa. A napirendre térés igen értékes, igazán tudományos színvonalon álló fejtegetések után és mindössze tizenkét szónyi többséggel következett be s maga a nagyváradai polgárság bizonyára a hajdumegyei határozat pártolói vallja magát szolidárnak. Általános feltűnést keltett, hogy a szekularizáció ellen igen nagy hévvel szónokolt egy ortodox zsidó tanító, névszerint **Gábel Jakab** és a nagyváradai körökben bizonyosra veszik, hogy **Zichy Aladár** gróf jóvoltából rövidesen legalább is egy ezüstereszt fogja diszíteni **Gábel Jakab** mellett.

A tanácsi javaslat előterjesztése után, amely napirendre térést javasolt, **Agoston Péter** dr., a nagyváradai jogakadémia kitűnő tanára vezette be a vitát. Helyteleníti a tanács álláspontját s emellett szólal föl, hogy Hajdúvármegye átiratát pártolják.

Hoványi Gyula elfogadja a tanács javaslatát. Sokkal mélyebb indokok kényszerítik őt a szekularizáció tagadására, mint amit a tanács felhoz.

Várady Zsigmond dr. hosszabb beszédben száll vitába a tanáccsal. Ohajtán, hogy találkozzanak abban az egy pontban, hogy mindent az igazság szempontjától ítéljünk meg. Nem kétséges, hogy Nyugaton mindig szomorúság fogja el az embert, ha látja azt a virágzást, amely odakünn van s összehasonlítva ezt a magyarországi állapotokkal. Hiába vigasztalódunk, hogy ezt Ausztriának köszönhetjük.

Adorján Emil: Talála nem?

Várady Zsigmond dr.: Lehet, hogy ez is, de sokkal súlyosabb ok ennél az, hogy közintézményeink rosszul alakultak. Ebben a pillanatban egy közgazdasági kérdésben kell határozni. Ez nem politikai és nem vallási kérdés. Ott, ahol az állam a javakat visszavette, közgazdasági célből tette. Magyarországon nemcsak a kivándorlás visz el hadsereget az országból, hanem szomorú az is, hogy kisbirtokosaink száma rohamosan csökken. Ha objektíve vizsgáljuk ezeket a jelenségeket, rájövünk, hogy ennek a magyar birtokkezelés az oka. A nemzet a lassu elcsorvás útján van. Az 1848 évi XX. t.-c. kimondta, hogy a hitfelekezetek szükségleteit az államnak kell fedeznie. Az egyháznak nincs jogi alapja arra, hogy a vagyontokat örökösen a kezei között tartja. A kultusz szükségletek állami fedezete megszűnti azt a jogot, hogy az egyház nagy javakat tiszson a kezei között. Ezek a javak nem jutnak kótyavetyére, hanem ige is kisgazdák fognak földhöz, kenyérhez jutni. A szekularizáció lehet a legerősebb eszköz arra, hogy Magyarországot virágzóvá, boldoggá tegyük.

Hoványi Gyula csak azt ismétli, hogy az igazságérzet a tulajdon szentségét megóvjá. Ez a fundamentuma a magyar államnak. *Justicia est fundamentum regnorum*: a többi jogtalan igyekezet.

Jövő hét folyamán nyílik meg az Első Debreczeni Göczukorkagyár :-: R. T. városi raktára a Tisza palotában. :-:

Friedländer Sámuel dr. hive a szekularizációnak. Ez szerinte nem közgazdasági kérdés. Hoványi Gyula justiciája nem humanisztikus. Nekünk azt kell kérni, hogy az országgyűlés változtassa meg azokat a törvényeket, melyek most a hatalmas vagyont papi kézen tartja. Revizióra van szükség; hiszen a néppárt is revizionálni akarja az egyházpolitikai törvényeket. Ezen az uton kell keresztülvinni a szekularizációt. Az **időszerűtlenséget nem akceptálja.** Célva-gyon a papi vagyon, senkinek nem magántulajdona, hiszen fizikai lehetetlenség, hogy a püspök a fiára hagyhassa a vagyont. A papok szonban nem teljesítik azt a célt, a miért a vagyont kapják, hiszen Arvavár-nyezze most panaszkodik, hogy a papok nem tudnak megélni. Elfogadja Agoston Péter indítványát.

Gábel Jakab elfogadja a tanács javaslatát, mert a mai közálapotok szerint bűn ezt a kérdést felvetni. A szekularizáció nem fog olyan simán keresztülmenni. Emlékeztet az egyházpolitikai törvényjavaslatok idejére. Új kulturharc luxusát Magyarország éppen nem engedhet meg magának.

A küzgyűlés ezután negyvenhárom szavazattal harminc ellen a tanács javaslatát fogadta el.

SPORT.

A vasárnapi Bocskay-verseny. A Debreczeni Torna-Egyesület vasárnap délutáni atlétikai viadala iránt, mely a nagyerdői sporttéren fog lefolyni, rendkívüli érdeklődés nyilvánult meg az egész ország sportemberei között. E versenyre, amelyen kiosztásra kerül a József főherceg-díj, a Bocskay-vándordíj, mely utóbbit Löfkovits Artur ékeszerész alapította az egyet fennállásának negyvenedik és az 5 tagságának huszonötödik évfordulója alkalmából, az ország legkiválóbb atlétái neveztek be s a Debreczeni Torna Egyesület is a legjelesebb erővel vesz részt a versenyen. Ugyancsak nagyobb érdeklődésre tarthat számot a kultuszminiszter vándordíjért folyó atlétikai viadal is, a melyet két fővárosi egyesület véd. A felsoroltakon kívül még számos tiszteletdíj és érem jutalom lesz kiosztva. Ezek a Löfkovits Arthur és társa cég kirakatában szemlélhetők meg. A verseny kezdete délután pont 3 órakor.

340 oldalra terjed naptárunk. Új előfizetők is ingyen kapják. Csakis ebben a hónapban jelentkezésnek küldhetjük a naptárt.

Az elcsábított lány tragédiája.

Meghalt a szégyene miatt.

Az élet nagyon gyakran produkál olyan apró tragédiákat, amelyek mellett csak el-suhannak a közönyös emberek anélkül, hogy mélyebben keresnék a kis tragédiák-nak alapjait.

Nádudvaron történt most egy ilyen kis megható história. A szerelmi regényeknek régi recipéje szerint ment minden. A szerelmes leány, akinek fülébe az udvarló ad-dig sugdos forró szavakat, míg azokat meg-hallgatják. Azután jön a legboldogabb kor-szak, utána az elhidegülés, keserű kiábrán-dulás és a legszomorubb fináléként eldurran egy revolver vagy működik a méreg s nyo-mában egy fiatal ábrándos szív szűnt meg örökre dobogni.

Novellában szörnyen banális már az ilyesmi s ha nyomtatott betűk regélnék ilyesmikről, egyszerűen félredobják. Nádud-varon azonban maga az élet teremtett ilyen tragikus történetet.

Papp Eszter 22 éves nádudvari leány-nak egy hivatalnok udvarolgotott erősen. A fiatal, ártatlan nővel sikerült elhitetni azt,

hogy rövid idő múlva feleségül fogja venni. A szerelmes szép szavak megejtették a szép leányt, hallgatott a csábító szavára s aztán bekövetkezett az az idő, amikor a lány már alig várta az esküvő napját, mert a nádud-vari kíváncsiak elől már nem tudta szégye-nét takarni.

A dráma ilyenkor, hiszen ez már így szokás, a fejlődéshez közeledik. A hivatal-nok, aki megérdemelné, hogy nevét ideje-gyvezzük, egyszerre elhidegült a leánytól. Nem törődött vele, feléje sem nézett. Ami-kor már a bűnbe vitte, akkor hallani sem akart róla.

Következtek a siránkozó, fenyegető levelek, a jajveszékeltések, míg végre is a hi-vatalnok elutazott Nádudvarról. Ez volt az utolsó felvonás.

Papp Eszter ma, amikor egyedül ma-radt a szobában, egy kis vizben nagy adag szódát oldott föl s azt fenéki-g kiitta.

A rettenetes kínok közben halva meg-született a kis csecsemő is, egy pár perc múlva pedig követte az anyja. Papp Eszter a nagyfokú szódamérgezés következtében ma meghalt.

A szomorú esetről értesítették a deb-reczeni kir. ügyészséget, amely a vizsgálá-tot megindította.

Az országban, a fővárost is hozzászá-mítva, senki sem ad oly nagyszabású naptár-ajándékot, mint a „Debreczeni Független Újság”, ezt a naptárt minden előfizetőnknek ingyen hához küldjük.

Színház és Művészet

Egy képgyűjtemény sikere. Szinte meglepő az az érdeklődés, melyet Adler Lászlónak Debreczenbe hozott festménygyű-teménye keltett. Ez a kis méretű gyűj-te-mény, melyet Adler igazán előkelő ízléssel válogatott össze, olyan amilyent régen nem látunk együtt. Különösen nagy sikerük van azoknak az apróságoknak, melyek itt-ott tar-kítják ezt a sikerült festménygyűjteményt. Csudálatos érzéssel vannak összeválogatva a magyar és külföldi művészek képei; a legapróbb részletekig való kidolgozottságtól a legultrább impressionistaságig, minden irány szinte tökéletesen van képviselve. Természetes tehát, hogy ezt a kis gyűjteményt a debreczeni műbarátok sorra látogatják s alig akad a látogatók között egy is, ki el-lent tudna állni annak, hogy ezekből az apróságokból — amelyek ezenfelül meglep-tésszerűen olcsók is — ne vásárolna. A vásárlások igen élénken folynak s alig mulik el nap, hogy a képekből ne vennének. Ad-ler László festménygyűjteménye a legfinye-sebb példa és a legjobb bizonyíték arra nézve, hogy lehet igazán szépet és művészt az ezer koronás áron alul is produkálni. A deb-reczeni műbarátok, akik hozzá szoktak ahhoz, hogy a hivatalos tárlatokon horribilis árakkal riasztgatják el a képvásárlástól, jó-indulatu érdeklődéssel kíséri Adler László-nak — a hétköznapi üzleti törekvésektől ment — vállalkozását, amellyel a művészet-nek teret és piacot akar teremteni a vidéken is, s így való-ágos kulturmissziót teljesít. A mai napon többek között dr. Dóczy Emil városi ügyész, az ismert műbarát, Zord Ar-noldnak „Erdei patak” című sikerült vászná-vette meg. A képekre a nap folyamán több előjegyzés történt s tekintettel arra, hogy ez az értékes kis gyűjtemény már csak napokig marad itt, melegen ajánljuk minden műbarát figyelmébe. A belépés — természetesen — díjtalan.

Könyvtárt gyűjthet, ha a Debreczeni Független Újságra előfizet, mert naptá-runkat ingyen kapja, miből néhány év alatt tekinthető könyvtára lehet.

HIREK

— **Felebbezések a virilis névjegy-zék ellen.** A virilisták alaplajstroma ellen beadott felebbezések folytatólagos tárgyalá-sára az igazgató választmány ma délután ismét ülést tartott. A választmány Grosz Nagy Ferenc, Kenézy Gyula, Falk Lajos, Szilcz Ferenc, Kaszanyiczki Andor és Mu-raközi László felebbezését tárgyalta.

— **Kiadott pályadíjak.** A városi ta-nács mai ülésén a koronázási alapítvány 600 koronás pályadíját ifj. Kovács Jánosnak adta, az iparművészeti ösztöndíjat pedig Csongor Sándor kapta meg. A Meszena ala-pítványra beérkezett tizenhat pályázatot véleményadás véget a tanács kiadta az ipar-tesztületnek.

— **A hatodik református templom.** A Homokkerten, valamint a Homokkerten-tul levő külsőségi telepek református vallásu lakosai ezuton is fölkértek, hogy a hatodik új református templom ügyében szeptember 12-én, vasárnap délután a Homok-kert II-ik járási csöszháznál tartandó gyűlé-sen megjelenni sziveskedjenek.

— **Bezárt iskola.** Kovács József polgármester elrendelte, hogy a Csapó-utca 46. szám alatt levő elemi iskolát előfordult tifusz eset miatt szeptember 16-ig bezárják.

— **Egy debreczeni igazgató-tanító halála.** Mint részvétellel értesüünk, Nagy Károly debreczeni református tanító ma reg-gel, rövid szenvedés után, 46 éves korában meghalt. Nagy Károly huszonnyolc eszten-dőt töltött a debreczeni tanítás-ügy szolgál-atában és működésével kiérdemelte felettes hatóságainak legteljesebb elismerését. Hol-nap, szombaton délután 5 órakor temetik a Nagycsapó utcai református leányiskolánál levő tanítói lakásból.

— **Orvosi körökből.** Dr. Strelinger Győző nőorvos 2 heti szabadságáról haza-érkezett s rendelését ismét megkezdte.

— **Leleplezések egy polgármes-terről.** Körmöczbányáról táviratozzák: A gazdag, felvidéki bányavárosban sűrűn pattanak ki a szenzációk s a leleplezések. Még alig simultak el az iskolabotránynak piszkos hullámai s már ismét nevezetes esemény van Körmöczbányán, amelynek központjában a város első polgára: *Pal-kovits Emil* polgármester, iskolaszéki el-nök áll. A polgármesterről kinos leleple-zéseket, bűnös manipulációkat közöl-nek. A város egyik legtekintélyesebb pol-gára: *Galanta Gyula* terjedelmes fője-lentést intézett a belügyminiszterhez, amelyben szenzációt keltő leleplezéseket mond el a polgármesterről. Ez az ide-genből jött ember, mondja a följelentés, szolgabíró, majd főkapitány, végül pedig a polgárság jóvoltából polgármester lett Körmöczbányán. Ezt a bizalmat azonban nagyon is rutul fizette vissza.

Palkovics polgármester állítólag a bányás népet valósággal megszarolta, ki-zsákmányolta. Lépten-nyomon valami okot keresett, hogy a munkásokat meg-büntesse. Ott a helyszínen mindjárt — mondja a tudósítás — ítéletet is hozott, kivetette a súlyos bírságokat, a pénzt pedig zsebre vágta anélkül, hogy erről nyugtát adott volna. Így aztán igen gyakran megtörtént, hogy akik csak vé-letlenül tanuval nem rendelkeztek, hogy kétszer, háromszor is megkérte a mun-kásoktól, ugyan ezért a büntetésért a pénzt.

A polgármester ellen, állítólag okmányhamisításért is eljárás van folyamatban. Ferdinánd polgár király nem régen Körmöcbányán tartózkodott s akkor a polgármesternél reggelizett. Nagy kitüntetés várt a polgármesterre, de a mikor a bolgár király értesült Palkovits dolgairól, a kitüntetést visszavonta. Mind ezt a legnagyobb fenntartással s tisztán tudósítónk jelentése nyomán közöljük.

— **Dr. Szenes Zsigmond** gyermekorvos külföldi utjáról hazaérkezett s rendeleit gyermekbetegek részére megkezdte.

— **Debreczeni Jenő balesete.** Sajnálatos baleset érte ma Debreczeni Jenőt, a gázgyár igazgatóját. A világiatási vállalat igazgatója a telepen folyó gázgyár kibővítési munkálatokat szemlélte meg reggel 6 órakor, amikor a 2 méter magas álványról, amelynek szélén állott, lecsuszott s esése folytán jobb vállpercét kifecamította. A megsérült igazgató, akinek balesete híre gyorsan elterjedt a városban s mindenütt ószinte sajnálkozást keltett, a lakására ment s az előhívott Czákó Zsigmond dr. orvos vette gondos ápolás alá.

— **Honvéd huszárok löversenye.** A honvéd huszárezred tisztikara szerdán Derecskén szépen sikerült löversenyt és díjugratást rendezett. A figyelmes rendezőség a közönség rendelkezésére külön vonatot bocsátott, amit nagy számban vett igénybe Debreczen előkelő, sportért lelkesülő közönsége. Nagyon szép ugratásokat, az egyes futamokban pedig népes mezőnyöket, szép végkizdelmeket láttunk, amelyekben teljesen érvényre jutott déleleg honv. huszár tisztjeink jeles lovaglása.

— **Halálozás.** Könyves Tóth Antalnak és nejeének négy éves Laczi fiacskája ma délután meghalt. A korán sirba szállt kis gyermeknek temetése szombaton délután öt órakor lesz a Csapó-utca 40. számú gyászházból.

— **Lövöldöző cigányok.** Balog Miklós 54 éves cigányt megtámadta Balog Károly cigánylegény, aki szegről-végről rokona is. Balog Károly előbb sértegette az öreg embert, majd birkozni kezdtek, de a legény maradt alól, aki ittas állapotban is volt. Balog Károly szután gyorsan felugrott a földről, beszaladt a viskójába, onnan egy töltött revolvért hozott, amelylyel rálőtt Balog Miklósról. A golyó a balkarjába fúródott az öreg cigánynak, aki megtette a feljelentést a lövöldöző atyafi ellen.

— **Az elfogott Orlov Fiumében.** Fiuméből jelentik: Napokkal ezelőtt történt, hogy Zürichben az ottani rendőrség felismerte és letartóztatta a fiumei vakmerő bankrablás főcinkosát, Orlov-Fridvenko-Zvirszkit. A többnevű rablógyilkost erős fedezet mellett az osztrák határra kísérték és ott átadták a csendőrségnek. A rablógyilkos három csendőr kíséretében ma éjjelkor érkezett Fiuméba. Letartóztatásakor megtalálták nála a Fiumei Népbanktól elloptott 12.000 koronát és ezenkívül még 1920 korona készpénzt találtak nála. A pénzt a zürichi rendőrhatalóság a legközelebbi osztrák határszéli rendőrhatalósághoz küldötte Kichfeldbe, ahonnan tegnap érkezett meg a pénz postautalványon a fiumei törvényszékhez. Orlovot, aki a bankrablás elkövetésekor Milos József bankigazgatót lelőtte, az ügyészség börtönében külön udvari cellába zárták. A bankrablók közül most már csak Spektor hiányzik. Egy ma Fiuméba érkezett szalonikii távirat különben

hírül adja, hogy ott egy gyanús embert fogtak el, ki állítólag összeköttetésben állott volna a fiumei bankrablókcal és akinél megmotozással 50.000 koronát találtak. Az illetőt a napokban szintén Fiuméba szállítják.

— **Harriman, a vasutkirály meghalt.** New-Yorkból jelenti egy távirat, hogy Harriman, az amerikai sokszoros milliomas, akit a vasutkirálynak neveztek, mert kezében tartotta az Egyesült Államok vasuti vállalatainak nagy részét, ma éjjel meghalt. Már betegsége is, amelyről az utóbbi napokban érkeztek nyugtalanító hírek, izgalomba hozta a newyorki borszt, szinte pánikot idézett föl és érintette az európai piacokat is. Harriman ugyanis éppen közvetlenül betegsége előtt nagyszabású tranzakcióba fogott; meg akart vásárolni még vagy ötszázmilliót érő vasutvonalat Betegsége az akciót derékban törte ketté és ez, valamint a félelem, hogy a Harriman saját papírjait is a piacra dobják halála után, nagy áreséseket okozott, amiket még növeltek a baisse játékosok, akik kaptak az alkalmon. Halála valóságos börzeválságot fog földézni. Harrimané volt egyebek közt a Pacific-vasut, amely Ameriát New-Yorktól San-Franciscoig szeli át, a világ egyik legnagyobb vonala. A vasutkirály betegsége egy kevésbé ismert háttérinobaj volt; állítólag megmerevedett a gerince, ez komplikációkat idézett fel, amelyek végül is szélütést okoztak.

— **Kalap ujdonságok** 3 koronától feljebb a Központi Czipő és Kalap áruházban Dréher mellett.

— **Családi dráma,** kinos házi jelenetek elejét veszi, ha lakásában a villamos csengő, villamos világítást Földvárival rendeztetni be Kossuth u. 1. Telefon 168.

— **Férfi Box-Czipők** 9 koronáért a Központi Czipő és Kalap áruházban Dréher mellett.

— **Kugler Gerbeaud** cukorkák főraktára Kontsek Gézánál.

— **Fertőtelenített ócska tankönyveket** hozott forralomba ez évben Aczél Henrik helybeli könyvkereskedő, aki az összes iskolákban előirt ócska tankönyveket a városi t. főorvos utasítása szerint fertőtlenítette, miáltal a tanulóknak egészsége megvan védve a fertőző bacilusoktól. Ezen az egész országban páratlan és üdvös ujitást ajánljuk a tanulóknak és növendékek figyelmébe. Tankönyvek már most féláron kaphatók.

— **Alföldy Károly** táncintézetében az őszi tanfolyam szept. hó 11-én megkezdődik. Beiratásokat elfogad lakásán, Péterfia-u. cza 2. szám. Telefonszám 510.

Közgazdaság.

Terménytőzsde.

Schvarcz E. debreczeni bizományos távirati jelentése
Budapest, 1909. szept. 10.

Készáru 5-10 magasabb		
1909. októberi buza	13.59	13.60
májusi buza	—	—
1910. áprilisi buza	13.73	13.74
májusi rozs	—	—
1909. októberi rozs	9.56	9.57
1910. áprilisi rozs	9.88	9.87
1909. októberi zab	7.34	7.35
májusi zab	—	—
1910. áprilisi zab	—	—
1910. májusi tengeri	7.09	7.10
1909. szeptemberi tengeri	—	—
augusztusi tengeri	—	—

340 oldalra terjed naptárunk. Új előfizetők is ingyen kapják. Csakis ebben a hónapban jelentkezőknek küldhetjük a naptárt.

Atanuló ifjúság figyelmébe!

legolcsóbban jótállás mellett

Leghíresebb szekerelti megbízható pontos órák

Lőkóvits Arthur és Trsa
cégnél Piac-utca 38.

Az őszi idényre
megérkeztek a legújabb
angolszövet
ujdonságok,
a melyet a
legolcsóbb árban
legelegánsabban készít
Moskovits József
férfi szabó, Piac-utca 46.

VIGYÁZAT!

Megyek már egy pár czipőt veszek
Klein Ferenczné

u. v. **Elfenbein Adolfnál**
Simonffy-u. Bérház.

mert igazán mondhatom
sehol olyan jó és olcsó

czipőt nem kapni, mint nála.
Saját készítmény. Elnyúlhatatlan.
Olcsóbb mint bárhol.

Uj! Uj! Uj! üveg és porcelán üzlet nyit Glück József cég alatt Debreczen, Piac-u 6
a nagytemplommal szemben.
Szigoruan szabott árak

Az iskolaév kezdetére ajánlunk
leány és fiu fehérneműket,
zsebkendők, harisnyák, paplan,
matrac, ágy fehérneműk és
flaneltakarókat
 .: nagy választékban, jutányos áron. .:
Donogán és Somossy
 Debreczen, Ristemplombazár.

Villamosvilágítást,

telefonok, villamos csengők berendezését, javítását. Évi jókarban tartását úgy helyben, mint vidéken a legjobb anyaggal, legolcsóbban eszközöl.

Földvári L.

Debreczeni első elektrotechnikai gyár és villamos szerelési vállalat.

Osillárok, ivilámpák, villamos motorok, szellőztetők, dinamok állandó nagy választékban. Raktáron tartom a legjobb gyártmányú Wolfram és Osmium égőket.

Urak figyeljenek!

A legszebb és legdivatosabb

őszi és téli öltönyöket

a legelőnyösebb feltételek mellett készíti

Tóth József

férfi szabó. Vár-utca 2. szám.

Ha a megrendelő fáradni nem akar, kérem értesíteni és mintával elmegyek.

Legbiztosabb szépitőszert a

Fáy-féle Arc-Crém

Kitüntetve a Bécsi, Párisi és Londoni kiállításon arany éremmel és oklevéllel.

Hatása csodás!

Szépít, fiatalít! Legkitünőbb szer szopló májfoltot, pattanások és az arcbőr tisztátalanságai ellen. Egy tégely 1 kor, hozzá való „Fáy” szappan 1 korona.

Kapható a készítő

Grósz Nagy Ferencz

gyógyászerné

DEBRECZEN, Kossuth-utca 8. sz.

„Arany egyszarv” gyógyszerertár.

Telefon sz. 496. Telefon sz. 496.

KÖZPONTI DROGUERIA

Telefon. DEBRECZEN. Telefon.

Piac-utca, Városház épület.

Gazdaságok és gyártelepek részére előírás szerinti berendezést mentőszekrények, kötszerek, deszinficiálószer: Creolin, Carboll, mindennemű állatgyógyászati cikkeik és műszerek. Sertés és marha tápperek és Finidok nagy raktára, ugyancsak nagy választék mindenféle gummárukban, sárvetőkben, valamint fényképezéshez szükséges vegyszerekben.

Horváth János

gőzfűrészeiben

100 kg. vágott főlgy tűzifa

80 kr-ért kapható.

Villamos világítást,

a villamos csengők, házi telefonok berendezését és évi kezelését és minden a szakba vágó legkomplikáltabb munkát úgy helyben mint vidéken a legolcsóbban és szakszerűen — több évi jótállás mellett vállal

FÖLDES SÁNDOR

elektrotechnikai vállalata

Debreczen, Nagytrattik udvar

Minden irányba égő Wolfram-lámpák, ivilámpaszemek, osillárok, izzólámpák nagy választéka a legolcsóbb árban. Kölesön ivilámpák havi 8 korona díjért.

Telefon 219. Telefon 219.

Vigyázz! Kékre festett kirakat. Vigyázz!

Az iskolai idényre ajánljuk nagy raktárunkat olcsó árakon, u. m.;

- Fiu fehér vasalt ingek — — 86 krtól
- Leányka ingek sifonból — — 42 „
- Fiu lábravalók pamut vászonból 38 „
- Iskola ruhára delain mtr. 20 kr
- „ „ „ osó delain „ 25 „
- „ „ 120 cm szövetek 38 „
- „ kötényre kretonok mtr. 19 „

zsebkendők 5 kr-tól, gyermek reform kötények, gyerm.harisnyák minden, nagyság jó minőségű fekete ernyő 98 kr, Sajátkészítésű vatás paplanok 2.20 l. asztalneműk, törülközők, ágyterítők nagy választékban. Rövid árak, női fűzők minden magasság 110 kr.-tól.

Molnár V. J. és Társa fiókja

Czégtulajdonos: Molnár Lukács.

Kossuth és Batthány-u. sarok a színházzal szemben.

Prelovsky András

elsőrangú katonai és polgári szabó üzlete bel és külföldi szövetek — valamint hadi felszerelési cikkek nagy választéku raktára —
Debreczen, Kossuth-utca 4. sz.

Elvállal a legújabb szabású és a legnagyobb igényeket is kielégítő katonai, vasuti és sport egyenruhákat, polgári öltönyöket, valamint magyar, dísz- és viselő ruhákat papi reverendákat, palástokat és fővegeket a legjutányosabb árak mellett készítik.

Ugy tényleges, mint tartalékos tisztek és

egyéves önkéntesek

a legegánszababban szabályszerint kiváló olcsó árban felszereltetnek. Az anyag jó minőségért; valamint előírás szerinti elkészítéséért felelősséget vállalok.

Árjegyzékkel és felvilágosítással szívesen szolgálók.

Fiók raktára nincs,

de a legnagyobb választékot

férfi-, fiu- és gyer-

:: mek-ruhákban ::

feltűnő olcsó szabott árban

Frank Rezső

debreczen legnagyobb ruhaárúháza

az „Arany Bika” szálloda mellett nyújthatja.

Ezen óriási vállalat saját műhelyeiben a legújabb divátu uri ruhákat készítetteti a legjobb gyapju szövetekből és a legkényesebb izléseket a legjobban ki-elé-iti.

Óriási előnyös vétel folytán feltűnő olcsó árban árúsít.

Minden vevő mentve van bármily csaló-dástól, mert minden darabon szabott ár

kivan tüntetve. Meg nem felelő árak bármikor becséréltetnek, avagy kívánatra a pénz visszaadatik.

SZALMA

helyett alomzási célokra rendkívül alkalmas kitűnő felszívó képességű az Ecsedi lápon termelt

Alom-Tőzeget

waggonrakományos tételekben

jutányos áron ajánl

Holländer Adolf és Fia

Debreczen, Piac-utca 28.

Apró hirdetések.

Betöltendő.

Vasasztorgályos, géplakatos és vasöntő tanoncok felvételnek Preizler Mór vasöntőde és gépyarában, Posta kert 31. a Falk kefégyár mellett.

Hochfelder ügynöki irodába gyakornok felvétetik.

Egy bolti szolgáló 14-től 16 évig a Linoleum áruházba felvétetik.

Ügyes fiu tanulónak felvétetik Vági István ékszerésznél. Miklós utca 10 sz.

Munkásleányok felvétetnek a kiadóhivatalban.

Bankhivatalnok, ki a könyvelésben és levelezésben jártas, a délutáni órákra (5-8-ig) bármely irodai munkára ajánkozik, Czim a kiadóban.

Kereskedelmi végzett szépen és gyorsan író kisasszony azonnali belépésre alkalmazás nyer Miklós Ignác pénzügyi irodájában Piac-u. 9.

Adás-vétel.

Tetőcserép közönséges, hornyolt és Francia egyéb építkezési anyagok u. m. legújanyosabban Fülöp meszkereskedésében Homokkert-u. 121. sz.

Vigyázzon! Uraktól levetett ocska ruhákat igen tisztességes árban vesz Rosenbergnél Beni Badoz-utca 4. szám.

Kalapos műnelyemen férfi és női kalapok javítását és átalakítását a legjobb kivitelben eszközööm. Békes Lajos.

Első minőségű uradalmi tejet keresek, naponta szállít 100 liter. Egész éven keresztül. Ajánlatok „100 liter” jelige alatt a kiadóhivatalba kerülnek.

A Kincseshegy melletti 18 holdas tanya berbe vagy eladó. Hajó utca 26.

Másfél holdas sestakeri szőlő és egy mosógép eladó. Hajó utca 26.

Friss érkezésű csemege szőlő legolcsóbb napokban kapható. Darvas Miksa szőlő kivitel. Telefon 294.

Közel a Nyirábrányi állomáshoz 15 percznyi távolságban Budaabrányban egy hold szőlő rajta levő épületekkel melyek 3 szép szobából, előszoba, speiz, pincze, ói és jó vizű kút az udvarba, ugyanott jól berendezett üzlet eladó esetleg haszonbérbe kadó tehermentességgel együtt. Ertekezni lehet Tagyi Lajosnál Budaabrányban.

Új rendszerű női-ferfi divataruk és bútorok. A mai napról kezdve minden hitelteljes egyén kényelmes neti vagy napi részletfizetés mellett szerezheti be nálam szükségletét női divat cikkekben, női kabátok, férfi öltönyök, felcitolok, mindennemű vasznak és csavaszoknak, saját készítésű Ciotn és Casimir papianokban, valamint egyszerű és modern bútorokban. A készpénz melletti áraknál mindössze 5% arkülönbség. Kaiser Salamon, Hatvan-u. 2.

Farkas Mihálynál Erőműhelyén különféle festmények és hazaias képek igen olcsón kaphatók. Ugyanott különböző nagyságú boroshordók eladók.

Saját termésű Booskay-kerti bor hordószámra eladó Ertekezni Poroszlav Lászlónál Hungary-utca 3.

Wertheim pénzszekrény megvételre kerestetik.

Jókarban levő kopirprést veszek. Czim a kiadóhivatalban.

Eladó must cirka 200 hektoliter; Nagy-Dobosi Sztármár megyei termés. Czim a kiadóba.

Novoly J. cégről beszél most mindenki, külön árfelemelés nélkül csekély havi részletre kaphatók jég szekrények, pénzszekrények, gramafonok, gramafonlemezek, fényképező gépek, lát- és távcsövek. mindennemű fegyverek, mindentféle hangszerek. Helyi képviselő Schvarcz Dániel, a városházával szemben. Kérjen árjegyzéket Discretió biztosítva.

Lakás.

Kerestetik két egymásba nyíló hálószoba lehetőleg a Piac utczán. Czim a kiadóhivatalba adandó.

Két szoba, konyha, mellékhelyiségekkel November 1-re kiadó Szechenyi u. 27 sz. a Ertekezni ugyanott az utcai lakásban

Különféle.

A középiskola alsóbb osztályába járó tanulókat teljes ellátásra és a tanulásban való felügyelettel elfogad intelligens ízr. család Czim a kiadóhivatalban.

Magánkutató iroda. Iskola utca 4. szám Két nyeres megbízásokat, megfigyeléseket és nyomozásokat elvállal, úgy magán, min családi ügyekben Krámer József.

Teljes tanári családnál 1-2 középiskolai tanuló tanulásban való felügyelettel kitűnő ellátást kaphat. Czim a kiadóba.

Elvesztett egy 400 koronáról a Debreczeni Elő Takarékpénztárban kiállított betétkönyv, Kossuth és Bugodnia utczán, a megtaláló kiadóhivatalban illő jutalomban részesül. Ki megta álta rá nézve ugyanis értelen.

Uj faüzlet!

Van szerencsénk a t. vevőközönség tudomására hozni, hogy a Vasutasok Gőzfavágó vállalat r. t. (Debreczeni pályaudvar)

gőzfavágóját és fatelepét

kezelésünkbe átvettük. A bérvágáson kívül foglalkozni fogunk mindennemű kemény tűzfának hasáb (óli) és aprított alakban, valamint kőszén, kősz és faszén eladásával.

Kívánatra az árut házhoz is szállítjuk (lomzár-ral ellátott szekereken úgy, hogy az áruk mennyiségéért a legmesszebbmenő felelősséget vállaljuk.

Helyi képviselőnkkel Grad Rezső urat (Deák Ferenc utca 10.) bíztuk meg, de megrendeléseket elfogadnak mindazon dohánytőzsdék és üzletek, a hol tábláruk kilesnek függesztve, valamint telefon 734. utján

A t. közönség becses pártfogását kéri teljes tisztelettel

Leuchtman Artur és Társai

ISKOLAS FIUK

és leányok részére olcsó, szabott árakon beszerezhetők.

Kész fehérneműk, ingek, lábravalók, harisnyák, zsebkendők, Paplanok, matrácok, ágylepedő, flaneltakaró.

Fiuknak Brassói posztók, Leányoknak intézeti sötétkék gyapjú Chevrot ruhaszövetek és hozzávalók

SZABÓ LAJOS FIAI cégnél

DEBRECZEN, Rózsa-utca 1.

Alapított 1842-ik évben.

Hydraulikus sajtók

Arany érem
Bécsi 1904.

Arany érem
Bécsi 1904.

Arany érem
Párizs 1902.

Hydraulikus
sajtók

Szőlő és gyümölcsmust

sajtólára a nagy üzem számára.
2 állóháló kocsival vagy 1 kocsival.

Már igen tetemes
számban üzemben
helyeztetett.

gyártanak és szállítanak 10-
állás mellett mint különleges-
ségei a legjobb szerkesztésben

MAYFARTH PH. és TA., BÉCS, II.

különlegességi gyár gyümölcscsértékesítési gépekben.

Képes árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Megrendelések Májuskorán kértnek.

Izléses jeggyűrűk, szebbnél-szebb
ékszerek, gyönyörű aranyeműek
kitűnő zsebórák

óriási választékban és legolcsóbban

Rose Dezső

ékszerésznél kaphatók

Debrecen, Piac-u. 55. Hungária palota